

КРИТЕРІЇ ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ МУЗИКИ

УДК 375.3.603

Віталій Чепіга, доцент кафедри музики і хореографії
Сергій Чугай, старший викладач кафедри музики і хореографії
Володимир Кривоховостов, старший викладач кафедри музики і хореографії
ДВНЗ “Донбаський державний педагогічний університет”

КРИТЕРІЇ ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ МУЗИКИ

У статті розкрито сутність феномену національної свідомості та визначено його структурні компоненти та сфери прояву. Проаналізовано матеріали, які пов'язані з музикою Західної України XIX – початку XX століття. Визначено критерії та рівні сформованості національної свідомості молодших школярів засобами національного музичного мистецтва. Розроблено, теоретично обґрунтовано шляхи формування національної свідомості учнів початкових класів засобами західноукраїнської музики XIX – початку XX століття. Охарактеризовано технології навчання учнів початкових класів, які використовуються на уроках музики.

Ключові слова: критерії формування, шляхи формування, національна свідомість.

Літ. 6.

Віталій Чепіга, доцент кафедры музыки и хореографии
Сергей Чугай, старший преподаватель кафедры музыки и хореографии
Владимир Кривоховостов, старший преподаватель кафедры музыки и хореографии
ГВУЗ “Донбасский государственный педагогический университет”

КРИТЕРИИ И ПУТИ ФОРМИРОВАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО СОЗНАНИЯ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ МУЗЫКИ

В статье раскрыта сущность феномена национального сознания и определены его структурные компоненты и сферы проявления. Проанализированы материалы, которые связанные с музыкой Западной Украины XIX – начала XX века. Определены критерии и уровни развития национального самосознания младших школьников средствами национального музыкального искусства. Разработаны и теоретически обоснованы пути формирования национального сознания учащихся начальных классов средствами западноукраинской музыки XIX – начала XX века. Охарактеризованы технологии обучения учащихся начальных классов, которые используются на уроках музыки.

Ключевые слова: критерии формирования, пути формирования, национальное сознание.

Vitaliy Chepiha, Associate Professor of the Music and Choreography Department
Serhiy Chuhay, Senior Lecturer of the Music and Choreography Department
Volodymyr Kryvohvostov, Senior Lecturer of the Music and Choreography Department
State Higher Education Institution “Donbass State Pedagogical University”

CRITERIA AND WAYS OF FORMATION OF NATIONAL CONSCIOUSNESS OF PUPILS AT MUSIC LESSONS

The problem of national consciousness is complex and multifaceted. It requires a deep understanding of the nature of this phenomenon in the philosophical, sociological, psychological and pedagogical aspects.

The article deals with the essence of the phenomenon of national consciousness and identifies its structural components and spheres of manifestation. The authors analyzed the materials related to music of the Western Ukraine of the nineteenth the beginning of the twentieth century. The criteria and levels of formation of national consciousness of Junior schoolchildren by means of national musical art are highlighted. The authors developed the theoretically justified way of formation of national consciousness of students in primary classes by means of Western music of the nineteenth the beginning of the twentieth century. The authors described the technology of training of pupils of initial classes, which are used in the music lessons.

The theoretical analysis of the structural components and spheres of manifestation of national consciousness has allowed to identify five criteria of formation of national consciousness. According to certain criteria was allocated three levels of formation of national consciousness: high, medium and low. So, the study proved the possibility of successful formation of national consciousness of Junior schoolchildren at music lessons at comprehensive school by means of the creative heritage of the Western Ukrainian composers of the nineteenth and the beginning of the twentieth century.

Conducting of the ascertaining phase of the experiment showed that the level of development of national consciousness among the younger students is quite low and about the same in control and experimental groups.

КРИТЕРІЇ ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ МУЗИКИ

In the experimental class with a high level of development of national consciousness (4%) children; of the middle level – (36%); low (60%).

In the control class: the high level of development of national consciousness was not defined either in one child; the average level (40%); low (60%).

Therefore, we experimentally confirmed that the music, expanding the scope of aesthetic consciousness and as a powerful mechanism of empathy, able to act as one of the effective means in the formation of national consciousness of the student.

Keywords: *criteria of development, the ways of formation of national consciousness.*

Постановка проблеми. Державна культурна політика наголошує на пріоритетності відродження та розвитку національних традицій у культурі, мистецтві та освіті, закликає звернутись до свого коріння, віднайти не тільки невідоме в своєму минулому, але, спираючись на нього, побудувати стратегію оновлення духовного життя нації. Реформи нашого суспільства, економічна та екологічна нестабільність спричинили глибокі зміни в свідомості сучасного підростаючого покоління, однією з яких можна вважати згубну тенденцію американізації, потягу до всього “заокеанського”, часто всупереч своєму, національному. Тому основним напрямком сучасної системи національного виховання виступає сьогодні саме формування справжнього громадянина, спроможного в недалекому майбутньому взяти участь у розбудові Української держави та зміцненні її незалежності, утвердженні рідної мови в усіх ділянках суспільного життя, відродженні, збереженні та примноженні національної культури. І вирішальним чинником в процесі формування такої особистості виступає власне національна свідомість, яка знаходить вияв у пам’яті про минуле, у відчутті власної пов’язаності з долею Батьківщини, в національній ідентифікації, тобто ментальній, духовно-культурній спорідненості зі своїм народом [3].

Проблема національної свідомості є складною та багатогранною. Її вирішення потребує глибокого розуміння самої природи цього феномену в філософському, соціологічному, психологічному та педагогічному аспектах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У філософсько-історичному плані дане питання розглядається крізь призму відображення в свідомості людини власної приналежності до нації та усвідомлення цієї приналежності (М. Грушевський, Ю. Руденко, А. Свідзинський).

Соціологічний аспект національної свідомості визначається як двосторонній зв’язок між суспільством та особистістю, де особистість виступає як носієм, так і творцем суспільних відносин (В. Андрущенко, О. Голяка, М. Шаповал).

Вагомий внесок у визначення феномену свідомості та психологічних механізмів її регуляції зробили такі вчені, як Б. Ананьєв,

М. Боришевський, Л. Виготський, І. Кон, В. Крутецький, С. Рубінштейн.

Одним із найпотужніших засобів національного виховання є мистецтво. Воно виступає не тільки однією з найдосконаліших форм опанування світу у всій повноті його творчої універсальності, але і найбільш тонким інструментом “гуманізуючої соціалізації” [5]. Естетичні засоби впливу мистецтв, зокрема музики, на особистість є найбільш дієвими і творчо розвиваючими, оскільки формують найважливіші людські якості. На виховному потенціалі музичного мистецтва акцентували увагу у своїх роботах педагог-композитори: А. Вахнянин, Д. Кабалевський, М. Леонтович, К. Стеценко. З’ясуванню специфіки сприйняття музичного твору присвятили свої наукові дослідження Б. Асаф’єв, О. Апраксина, А. Болгарський, О. Костюк, О. Рудницька, О. Ростовський.

Із здобуттям Україною незалежності до нас починають повертатися імена незаслужено забутих, а то й заборонених у свій час діячів західноукраїнського музичного мистецтва (М. Вербицького, І. Лаврівського, С. Воробкевича, В. Матюка, А. Вахнянина, Д. Січинського, М. Гайворонського та ін.). Сьогодні ставить перед нами завдання детального аналізу та вивчення музичних здобутків західноукраїнського регіону.

У творах західноукраїнських композиторів в своєрідній регіонально-етнічній та художньо-образній формі відтворюється національний характер, психологічний склад та трудова діяльність нашого народу, його ідеали, мрії та сподівання. Однак виникає протиріччя між необхідністю введення в педагогічний процес творчої спадщини західноукраїнських композиторів XIX – початку XX століття і недосконалістю програм, їх невідповідністю вимогам сучасної школи, недостатньою кількістю навчальних посібників, методичних розробок, де б розглядався цей пласт національного мистецтва.

Мета статті – полягає у науковому обґрунтуванні шляхів формування національної свідомості учнів початкових класів засобами західноукраїнського музичного мистецтва XIX – початку XX століття.

КРИТЕРІЇ ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ МУЗИКИ

Виклад основного матеріалу дослідження.

З метою визначення реального рівня сформованості національної свідомості молодших школярів був проведений констатуючий етап експерименту, завданнями якого було: з'ясування стану поінформованості учнів у вітчизняному музичному мистецтві в цілому та західноукраїнській професійній музичній творчості окремо; визначення ступеня ідентифікації школярів зі своєю нацією; вивчення стану використання на уроках музики творчості західноукраїнських композиторів XIX – початку XX століття.

Теоретичний аналіз структурних компонентів та сфер прояву національної свідомості дозволив нам визначити критерії сформованості національної свідомості:

1. Поінформованість школярів стосовно історичного минулого свого народу, ступінь інтересу до нього, а звідси сформованість почуття гордості за свою націю, за приналежність до неї;

2. Поінформованість щодо національної культури, звичаїв і традицій свого народу, повага та бережливе ставлення до національного мистецтва;

3. Здатність бачити та відчувати красу природи рідного краю й отримувати естетичне задоволення від спілкування з нею;

4. Здатність до емоційно-оцінного переживання національного музичного мистецтва та спроможність на цій основі до емпатії та ідентифікації з оспіваним у творі ліричним героєм, особистістю композитора, народом;

5. Ступінь володіння рідною мовою, любов та пошана до неї [2].

Виходячи зі структури національної свідомості, де чільне місце посідають внутрішні почуття, естетичні переживання, спрямовані на власний образ “Я”, на ідентифікацію особистістю себе як представника певної нації, нами були розроблені спеціальні анкети для визначення ставлення учнів до своєї нації, її культури та мови. В анкетуванні брали участь учні 4-х класів.

До анкети увійшли питання щодо національної ідентифікації учнів. За їх допомогою ми з'ясували національність респондентів, їхнє ставлення до своєї нації. Запитання про родовід та генетичні коріння школярів було занадто складним. Більшість казали, що народилися на Україні, тому вони за національністю українці. На питання про зовнішній вигляд українців діти відповідали в основному однотипно, виходячи з власних уявлень про національні костюми: “Українець носить червоні штани та оселедець”, “Українська дівчина завжди у віночку зі стрічками”, тобто їхні уявлення досить обмежені.

Серед позитивних рис українця (опитувані школярі в основній своїй масі виявилися українцями) було названо такі риси, як доброзичливість, життєрадісність, миролюбність, щирість, чуйність, працелюбність – тобто ті риси, які споконвіку були притаманні українцям. Слід відмітити, що перелік позитивних рис в анкетах виявився досить багатим. До негативних рис українця школярі віднесли пасивність, безвідповідальність та жадібність. Ці три риси найбільш часто зустрічались у відповідях (відповідно 68% до загальної кількості названих рис).

Окреме питання було присвячене мові [1]. Основна кількість дітей розуміла питання, задані українською мовою, а на додаткове питання “Як ти вважаєш, якщо ти живеш на Україні, чи потрібно знати українську мову?” діти в основному казали “Не знаю”.

З огляду на те, що предмети естетичного циклу безпосередньо впливають на естетичну свідомість [4], яка, на нашу думку, є зв'язуючою ланкою між підструктурами національної свідомості та тим результатом, якого очікує педагог, наступний блок питань був представлений найбільш широко. Сюди увійшли питання про музику, літературу, усну народну творчість, мистецтво рідного краю, про народні обряди, звичаї і традиції, які побутують у даній місцевості.

Слід зазначити, що діти люблять співати та знають певну кількість українських пісень, хоча їхні знання обмежуються програмою уроків музики та музичними святами: найчастіше діти згадували пісні “Ой є в лісі калина”, “Дударик”, “Пісню про лисичку”, народні танці козачок, гопак та ін. Серед відомих їм українських співаків діти знають тільки естрадних виконавців, про яких вони дізнаються з телебачення та радіо.

Українські обряди та свята діти знають дуже поверхово. На додаткове питання “До якого свята належать колядки та щедрівки?” вони відповідали невпевнено, а про весняні обряди, веснянки, гаївки майже ніхто не згадав. Знання дітей про прикмети також поверхові, побутові: про чорну кішку, про горобця за вікном (несе вісточку), про речі, що впали додолу (хтось поспішає). Природні явища й народні прикмети ще не зайняли у дитячій свідомості потрібного місця. На запитання про види народної творчості дали відповідь лише деякі діти, що згадали рушникарство та гончарство.

Для нашого дослідження важливо було встановити, імена яких українських композиторів є відомими для школярів. Учнями 4-х класів були названі М. Лисенко, М. Вербицький (кілька учнів

КРИТЕРІЇ ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ МУЗИКИ

згадали його як автора Гімну України), М. Леонтович. Отже, творчість західноукраїнських митців дітям зовсім не відома.

Відповідаючи на останнє питання анкети: “Що означає для тебе слово “Батьківщина?”, діти продемонстрували широкий спектр почуттів, що свідчить про емоційність та щирість відчуття своєї належності до України. Наводимо фрагменти деяких відповідей:

“Батьківщина – це ніби друга матінка для нас, це наша оселя...”;

“Батьківщина – це рідний край, за який можна віддати все, що ти маєш...”;

“Батьківщина – це те місце на земній кулі, де живуть твої рідні, де ти і відчуваєш любов та турботу, де тебе завжди чекають...”.

Відповідно до визначених критеріїв було виділено три рівні сформованості національної свідомості: високий, середній та низький.

Високий рівень. Учень здатний оцінити себе як представника певної нації. Наявне естетичне ставлення до творів національного музичного мистецтва в межах вікових можливостей. Маючи добре розвинену увагу та спостережливість, відчуває гордість за свій край, за народ, що його населяє. Естетично сприймає природу рідного краю, захоплюється нею. Здатний побачити прекрасне в ній. Цікавиться історією свого народу. Знайомий із звичаями та традиціями рідного краю, проявляє до них живий інтерес. Любить рідну мову та послуговується нею в повсякденному житті. Здатний відчувати естетичну насолоду від спілкування з національним мистецтвом. Відчуває гордість за духовні здобутки свого народу.

Середній рівень. Учень здатний визначити свою приналежність до нації. Нестійке естетичне ставлення до творів національного музичного мистецтва. Відчуває гордість за свій край, народ. Оскільки увага та спостережливість розвинуті недостатньо, не завжди може помітити прекрасне в явищах природи, хоча, загалом, любить її. Не має стійкого інтересу до історії свого народу. Знайомий з окремими звичаями і традиціями, однак інтерес до них не ставий.

Низький рівень. Знаючи, ким він є за національністю, учень практично не може дати обґрунтованої відповіді щодо оцінювання своєї національної приналежності. Ставлення до національного мистецтва індивідуальне або суто споживацьке – як до засобу для розваг, – при цьому емоційні переживання характеризуються одноманітністю (радість, ритмове наслідування, сторонні емоційні стани тощо). На тлі слабо розвинених уваги і спостережливості – невизначене ставлення до рідного краю.

Відповідає, що любить природу рідного краю, однак не може обґрунтувати свою позицію ані емоційно, ані змістовно. Історія свого народу не викликає інтересу. Знайомий з деякими народними звичаями та традиціями, однак не знає і не розуміє їх історичного значення. Погано володіє рідною мовою. Спілкування з національним мистецтвом практично ніколи не викликає емоційного відгуку.

Аналіз відповідей школярів дає можливість зробити певні висновки:

- загальний рівень сформованості національної свідомості у дітей досить низький;

- дуже обмежена кількість дітей володіє українською мовою, розуміє її, дивиться телепередачі українською мовою та читає народні казки, віршики, забавлянки тощо;

- із усього різноманіття українського фольклору діти називають лише окремі пісні й танці, деякі найвідоміші казки, з народними обрядами, і традиціями та прикметами вони також знайомі не дуже детально.

Відтак, проведення констатуючого етапу експерименту дало змогу з'ясувати, що рівень сформованості національної свідомості у молодших школярів досить низький і приблизно однаковий у контрольній та експериментальній групах.

В експериментальному класі (загальна кількість опитуваних дітей – 25): високий рівень розвитку національної свідомості визначився тільки у одній дитині (4%); середній рівень – 9 учнів (36%); низький рівень – 15 школярів (60%).

У контрольному класі (кількість дітей, що приймала участь в експериментальній роботі, – 25): високого рівня розвитку національної свідомості не було визначено в жодній дитині; середній рівень сформованості національної свідомості виявився у 10 дітей (40%); низький рівень – у 15 дітей (60%).

Формування національної свідомості молодших школярів на уроках.

Орієнтовні плани уроків-лекцій, присвячених життю і творчості західноукраїнських композиторів XIX – початку XX століття [6].

Урок № 1

Михайло Вербицький (1815 – 1870).

Життєвий і творчий шлях.

1. Дитячі роки.
2. Музична освіта в школі при церковному хорі в Перемишлі.
3. Навчання у Львівській духовній семінарії.
4. Робота регентом при хорах Львова та Перемишля.
5. Музичні твори до святкування шевченківських роковин (“Заповіт”).

КРИТЕРІЇ ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ МУЗИКИ

6. Музика до спектаклів. Інструментальна музика. (“Підгір’яни”).

Твори для слухання: “Ще не вмерла Україна”, слова П. Чубинського; “Заповіт”, слова Т. Шевченка; “Поклін”, слова І. Гушалевича.

Урок №2

Сидір Воробкевич (1836 – 1903).

Життєвий і творчий шлях.

1. Дитячі роки.
2. Навчання у Віденській консерваторії.
3. Педагогічна діяльність у Чернівцях.
4. Створення “Співаників”.
5. Громадська діяльність.
6. Хорова творчість: твори на слова І. Франка, Ю. Федьковича, Т. Шевченка на власні тексти.
7. Мелодрами. Твори для домашнього музикування. Поетична творчість.

Твори для слухання: “Над Прутом у лузі”, “Мова рідна”, слова Д. Млаки; “Минають дні”, слова Т. Шевченка, “Підлисса”, “Огні горять”.

Урок №3

Денис Січинський (1865 – 1909).

Життєвий та творчий шлях.

1. Навчання в Бережанській гімназії.
2. Навчання у Львівській консерваторії.
3. Громадська діяльність.
4. Заснування товариства “Боян” (Коломия, Перемишль, Бережани). Музична бібліотека у Станіславі, музична школа.

5. Хорова творчість: твори на слова Т. Шевченка, І. Франка. Вокальна творчість.

6. Опера “Роксолана”.

Твори для слухання: “Чом, чом, земле моя”, “Минули літа молодії”, слова Т. Шевченка; “Непереглядною юрбою”, слова І. Франка; “Пісню моя”, слова І. Франка.

Урок №4

Левко Лепкий (1888 – 1971).

Життєвий та творчий шлях.

1. Навчання в Бережанській гімназії.
2. Навчання у Львівському університеті.
3. Левко Лепкий – командир української кавалерії (1921 рік).
4. Левко Лепкий та Богдан Лепкий – “Журавлі” (Краків 1910 рік).
5. Пісенна та поетична творчість.
6. Роки еміграції.

Твори для слухання: “Журавлі”; “Масва нічка”; “Ой, поїхав стрілець”.

Урок №5

Михайло Гайворонський (1892 – 1949).

Життєвий та творчий шлях.

1. Навчання у Вищому музичному інституті у Львові.
2. Участь в УСС (1914 рік).

3. Робота у Вищому музичному інституті.

4. Еміграція в США.

5. Вокальна творчість. Стрілецькі пісні.

Твори: “Плес”, “Щедрівка”, “Їхав стрілець”, “За рідний край”.

Висновки. Наше дослідження довело можливість успішного формування національної свідомості молодших школярів на уроках музики в загальноосвітній школі засобами творчої спадщини західноукраїнських композиторів XIX – початку XX століття. Експериментально підтверджено, що музика, розширюючи сферу естетичної свідомості та будучи потужним механізмом співпереживання, здатна виступати одним із дієвих засобів у справі формування національної свідомості школяра.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів визначеної проблеми. Ґрунтовної розробки потребують питання впливу інших видів мистецтва на формування національної свідомості особистості, ролі сучасної естрадної музики в процесі формування національної свідомості, виявлення специфічних рис досліджуваного феномена у дітей різних вікових груп тощо. Все це свідчить про актуальність та перспективність подальшого дослідження проблем розвитку національної свідомості школярів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апраксина О.А. *Методика музичного виховання в школі* / О.А. Апраксина. – Москва: Просвещение, 1983. – 224 с.

2. Вишневецький О. *Сучасне українське виховання: педагогічні нариси* / О. Вишневецький. – Львів: Б.в., 1996. – С. 134 – 178.

3. Грушевський М.С. *Люстрована історія України* / М.С. Грушевський. – Київ: Наукова думка, 1990. – 544 с.

4. Зязюн І.А. *Краса педагогічної дії* / І.А. Зязюн, Г.М. Сагач. – Київ: УФІМБ, 1997. – 302 с.

5. Карпенчук С.Г. *Теорія і методика виховання* / С.Г. Карпенчук. – Київ: Вища школа, 1997. – 304 с.

6. Масол Л. *Вивчення музики в 1 – 4 класах: навч.-метод. посіб. для вчителів* / Л. Масол, Ю. Очаківська. – Харків: Скорпіон, 2003. – 144 с.

REFERENCES

1. Apraksina, O.A. (1983). *Metodika muzykalnogo vospitanija v shkole* [Method of musical education at school]. Moscow, Prosveshhenie, 224 p. [in Russian].

2. Vyshnevskiy, O. (1996). *Suchasne ukrainske vykhovannia: pedahohichni narysy* [Contemporary Ukrainian Education: Pedagogical Sketches]. Lviv, B.v., pp. 134 – 178. [in Ukrainian].

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОСВІТИ НА ЗАКАРПАТСЬКИХ ЗЕМЛЯХ МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ

3. Hrushevskiy, M.S. (1990). *Iliustrovana istoriia Ukrainy* [Illustrated history of Ukraine]. Kyiv, Naukova dumka, 544 p. [in Ukrainian].

4. Ziaziun, I.A. & Sahach, H.M. (1997). *Krasa pedahohichnoi dii* [The beauty of pedagogical action]. Kyiv, UFIMB, 302 p. [in Ukrainian].

5. Karpenchuk, S.H. (1997). *Teoriia i metodyka vykhovannia* [Theory and methodology of education]. Kyiv, Vyshcha shkola, 304 p. [in Ukrainian].

6. Masol, L. & Ochakivska, Iu. (2003). *Uvchennia muzyky v 1–4 klasakh: navch.-metod. posib. dlia vchyteliv* [Studying music in grades 1–4]. Kharkiv, Skorpiion, 144 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 25.10.2017

УДК 373.1(477)

Тетяна Вайдич, старший викладач українського відділення кафедри філології
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОСВІТИ НА ЗАКАРПАТСЬКИХ ЗЕМЛЯХ МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ

У статті подана характеристика розвитку системи освіти на Закарпатті у міжвоєнний період. Проаналізовано основні освітні ланки, притаманні закарпатському шкільництву окресленого періоду: дошкільні навчальні заклади; початкова (народна) школа; середні школи нижчого рівня (городжанські школи); середні школи вищого рівня (гімназії, торговельні школи, учительські семінарії). З'ясовано причини освітніх трансформацій у краї, виявлено тенденції розвитку освітньої системи на Закарпатті у складі Чехословаччини.

Ключові слова: освіта, система освіти, Закарпаття, шкільництво, міжвоєнний період, тенденції, трансформації.

Літ. 10.

Татьяна Вайдич, старший преподаватель украинского отделения кафедры филологии
Закарпатского венгерского института имени Ференца Ракоци II

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ НА ЗАКАРПАТСКИХ ЗЕМЛЯХ МЕЖВОЕННОГО ПЕРИОДА

В статье представлена характеристика развития системы образования на Закарпатье в межвоенный период. Проанализированы основные образовательные звена, присущие закарпатскому школьному образованию очерченного периода: дошкольные учебные заведения; начальные (народные) школы; средние школы низшего уровня (гражданские школы); средние школы высшего уровня (гимназии, торговые школы, учительские семинарии). Выявлены причины образовательных трансформаций в крае, выявлены тенденции развития образовательной системы в Закарпатье в составе Чехословакии.

Ключевые слова: образование, система образования, Закарпатье, межвоенный период, тенденции, трансформации.

Tetyana Vaydych, Senior Lecturer of the Ukrainian Division of the Philology Department
Transcarpathian and Hungarian Ferenc Rakoczi II Institute

THE FEATURES OF DEVELOPMENT OF THE EDUCATION SYSTEM OF THE TRANSCARPATHIAN LANDS OF THE INTERWAR PERIOD

The article is devoted to the description of the education system in the Transcarpathian region in the interwar period. The main educational levels inherent to the Transcarpathian schools of outlined period have been analyzed. The contemporary education system in Transcarpathian region included the following links: the preschool education; a primary (folk) school, the lower secondary schools (urban schools), the secondary schools of higher education (gymnasiums, teacher seminaries, professional schools).

The reasons of the educational transformation in the region have been revealed. The tendencies of the development of the educational system in Transcarpathian region in Czechoslovakia have been defined. The adoption of the "Small School Law" resulted in a number of educational changes: the implementation of the eight-year education was introduced; the network of public schools was expanded. There were improved the curricula in which six-eight hours of weekly work was devoted to the study of the mother tongue, four-six hours for studying mathematics, 2–3 hours for studying the natural science, and subjects for native land, households for girls and households for boys. Also, the content of education in high schools of Transcarpathian region was unified according to the curricula of Czechoslovak Gymnasiums, taking into account the language unit.